

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1901, kl. 11 f. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att alla bestämmelser om rang, utom för hofvet, måtte upphävas.

Med anledning af en inom Andra Kammaren af herr *H. A. Segerdahl* väckt motion, n:o 173, har Andra Kammaren, med bifall till dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, för sin del beslutat, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:ts täcktes upphäva alla de bestämmelser om rang, utom för hofvet, hvilka vore grundade vare sig på 1714 års rangordning eller ock på de ändringar i eller tillägg till densamma, som efter nämnda år tillkommit.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen har detta beslut blifvit delgifvet Första Kammaren, som hänvisat detsamma till sitt andra tillfälliga utskotts behandling.

* * *

Andra Kammarens utskotts yttrande i ärendet är af följande lydelse:

I fråga om den i Sverige gällande rangordning anför motionären:

»Den är af gammalt datum denna rangordning. Den bär årtalet 1714. Under årens lopp hafva naturligtvis deruti gjorts åtskilliga ändringar och tillägg, men stommen är i alla fall inemot 200 år gammal. Det är helt naturligt, att den vid sådant förhållande måste vara betydligt antiqverad.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 9 Häft. (N:o 9.) 1

Redan uppställningen med sina 40 klasser antyder detta. Af dessa äro visserligen hälften vakanta, men det återstår ändock ett tjug särskilda hufvudafdelningar, medan man i Norge reder sig med 12 och i Danmark, änskönt der äfven bördsrang ingår i rangskalan, med endast 9. Dessutom finnes hos oss en särskild afdelning, hvilken upptager dem, som »stå öfver all rang», hvartill räknas statsministern, ministern för utrikes ärendena, riksmarskalken, statsråd och serafimerriddare.»

Främst i första rangklassen möter oss den militära beställningen fältmarskalk, hvilket dock för närvarande är utan betydelse, eftersom någon innehafvare af denna höga värdighet icke finnes. Förr hörde till denna klass äfven presidenter och öfverståthållare i Stockholm, de der emellertid enligt kongl. cirkuläret den 11 april 1835, utan något deruti angifvet skäl, nedflyttades till 4:de klassen. Men såsom ersättning hade fältmarskalkarne något år förut till sällskap i 1:sta klassen fått tre höga hof-funktionärer, öfverstekammarherren, öfverhofstallmästaren och öfverhof-jägmästaren, hvilkas befattningar sålunda uppstälts såsom de förnämsta i riket näst statsrådets.

Med öfverstar äro i rang likställda stallmästare vid hofvet och kammarherrar, medan deremot revisionssekreterare och hofrättsråd få nöja sig med att komma i klasserna under. Majorer hafva rang framför assessorer i hofrätterna, häradshöfdingar, landssekreterare och landskamrerare. Enligt 1714 års rangordning voro de tre sistnämnda kategorierna ställda i sista eller 40:de klassen, efter fänrikar och kornetter, och först 1855 funnos de värdiga att derifrån flyttas till klassen mellan majorer och kaptener.

I samma klass som kaptener träffa vi på professorer vid universiteten, hvilka fortfarande stå på den rangplats, som blef dem anvisad 1714. Det är märkeligt, hvilka låga platser på rangskalan de lärda yrkena hos oss intaga. I Norge har en universitetsprofessor öfverstelöjtnants rang, likaså i Danmark, der han till och med, om han är medlem af konsistoriet, har lika värdighet med öfverste. Rektor vid Köpenhamns universitet är likställd med generalmajor, medan våra universitetsrektorer anses stå mellan öfverstelöjtnanter och öfverstar. Lektorer vid de allmänna läroverken, hvilka måste besitta en ganska betydlig grad af lärdom, äro ställda mellan kaptener och löjtnanter, i fall de hafva någon rang alls, hvilket synes tvifvelaktigt. Visst är deremot, att läroverksadjunkter befunnits alldeles för simpla för att komma med i rangordningen.

Under kaptener äro placerade sekreterare och advokatfiskaler i hofrätterna, sekreterare och ombudsmän vid universiteten, sekreteraren i riks-

banken, med flere. Efter löjtnanter stå, bland andra, fältläkarestipendiater af första klassen. Lägre tjensterang än underlöjtnant hafva vice auditör och underläkare, ehuru de båda sistnämnda fått använda vida mera tid och arbete på sin utbildning, och deras verksamhet måste anses mera betydelsefull än den förstnämndes. Och sist komma, i 40:de klassen, med rang efter underlöjtnanter, men framför fanjunkare, rådmän i Karlskrona och Göteborg med flere och allra sist kanslerssekreteraren vid universiteten, hvilkens placering bättre än något annat tydliggör det föråldrade och bakvända i våra rangbestämmelser.»

Motionären ser i dessa omständigheter ett skäl för Riksdagen att egna sin uppmärksamhet åt denna angelägenhet och derom göra framställning hos Kongl. Maj:t.

»Det vore i sådant fall», fortsätter motionären, »icke första gången, som Riksdagen befattade sig med rangordningen. Vid riksdagen 1840—41 var denna fråga före och utmynnade i en underdänig skrifvelse af den 9 juni sistnämnda år, hvaruti rikets ständer, som trott sig finna, att uti de bestämmelser om embetens värdighet, som den gällande rangordningen innehölle, föredde sig flerfaldiga missförhållanden till följd af de förändringar i samhällsskicket, hvilka inträdt under den längre tidrymd, som förflutit, sedan denna stadga utfärdades, anhöllo, att Kongl. Maj:t måtte genom författning bestämma den värdighet, som tillkomme hvarje embete och tjänst, i förhållande till dess vikt inom statsförvaltningen. I samma skrifvelse begärdes äfven, att Kongl. Maj:t måtte fästa särskildt afseende på det missförhållande, som dittills egt rum genom den högre rang, som tillerkänts hof-titlarne, samt att antingen ingen rang blefve utom hofvet tillerkänd dessa titlar eller ock en vida lägre och emot deras verkliga vikt afpassad, än som dittills varit fallet. Den 23 oktober samma år anmäldes denna skrifvelse hos Kongl. Maj:t, som då fann framställningen icke kunna föranleda till någon åtgärd eller något för framtiden bindande beslut. Sedermera blef dock i kongl. cirkuläret den 10 november 1855, hvarigenom den ändrade embetsvärdigheten för landssekreterare, landskamrerare och härads-höfdingar med flere bestämdes, ständernas berörda skrifvelse återopad såsom ett af skälen för beslutet, så att helt och hållet utan resultat blef icke den underdäniga framställningen.

Det kan ifrågasättas, såsom äfven rikets ständer i sin ofvannämnda skrifvelse gjorde, huruvida icke all lagstiftning i detta afseende, såsom i sig sjelf af föga vikt, vore att betrakta såsom umbärlig. Åtminstone lära väl icke många nu för tiden instämma med den, som år 1774 utgaf en

edition af rangordningen och i sin förtjusning öfver att rangbestämmelserna, hvilka blifvit af ständerna upphäfdade 1766, återupplifvats till följd af 1772 års statshöfning, inledde sitt företal med följande tirad: »Hvad prägel är för mynt, stämpel på varor, detsamma är rang på personer; ett uttryck af deras borgerliga värde.» Inom hvarje kår eller verk finnes ju alltid, rangordningen förutan, en viss skilnad mellan funktionärerna, beroende på deras ställning af öfver- och underordnade, och mellan de olika kårerna och verken gifves väl knappast något behof af rang. Om åter — må man väl säga med ständerna 1841 — lagstiftningen i detta afseende anses böra kvarstå, till följd af mångårig häfd och de vanor, som derefter lämpat sig, bör den dock stödjas på rigtiga grunder, så framt den skall bibehålla något anseende såsom lag. I detta fall kunde måhända en ledning vara att hemta från gällande resereglemente af den 11 februari 1881, hvaruti befattningshafvares ställning är bestämd efter grunder, som äro mycket olika rangordningens och mera öfverensstämma med allmänhetens rigtigare uppfattning, och der klasserna icke äro flera än sex.

Äfven borde vid en eventuel omarbetning af rangordningen tagas i öfvervägande, huruvida icke såsom i Norge embetsrang och hofrang kunde skiljas åt, så att sådana oegentligheter undvekes som, till exempel, att en ung studerande, hvilken några dagar efter aflagd akademisk examen utnämnes till kammarjunkare, såsom sådan får samma rang som major och derigenom i ett tag kommer att i värdighet stå öfver sina förra lärare, professorerna, eller att en ung godsegare, som hugnas med kammarherretitel och dermed kommer upp i öfverstes rangklass, skall i afseende å rang stå framför landssekreteraren och landskamreraren i länet, eller att en löjtnant, som nämnes till kammarherre, blir likställd med sin öfverste eller måhända kommer att stå öfver honom, i fall öfverstens utnämningdatum är senare än kammarherrens!

Kännedomen om rangförhållandena är, såsom ofvan framhållits, icke synnerligen stor bland civila personer. Mången tror, att allt hvad rang heter egentligen är en hofsak och att alla bestämmelser om rang gifvas inom hofexpeditionen. Men så är det icke. Författningssamlingen upplyser, att på senare tider flera särskilda rangbestämmelser för embets- och tjenstemän beslutats på vederbörande departementschefs föredragning.»

Innan utskottet går att yttra sig i frågan, torde det icke sakna sitt intresse att taga någon närmare kännedom om frågans historiska utveckling, i hvilket afseende utskottet tillåter sig meddela följande, delvis hemtadt ur Carl Fr. Rothliebs samling af kongl. författningar angående rang.

Initiativet till åstadkommandet af en rangordning inom vårt land togs af ridderskapet och adeln. Redan vid riksdagen 1660 framstälde de hos Karl den XI:s förmyndareregering yrkande om, att »den rang emellan ridderskapet och adeln göres, till hvilken våra adeliga privilegier oss vägen bana, så att de samtligen med de förmåner, hvilka uti Sveriges lag 23 kap. samt adeliga privilegierna förmäles, måtte blifva hedrade och alla här till dags öfvade dissordres ur vägen rymde» m. m.

Då detta yrkande ej ledde till någon åtgärd i önskad riktning, vände sig å nyo ridderskapet och adeln till bemälda förmyndareregering med anhållan om bestämd rang utom riddarhuset. Med anledning deraf förklarade regeringen i sitt svar den 23 juli 1664, att den icke ville under en omyndig konung bestämna rang emellan alla embeten, men hvad ridderskapets och adelns enskilda sammankomster angick, det dervid borde tagas hänsyn till »1:o Herreståndet, Grefvar och Friherrar. 2:o Förnämliche Förfäders meriter och gammal Släkt. 3:o Förnämte Tjenster och 4:o En hög och hedersam ålder.» På förnyade framställningar i samma ämne från ridderskapet och adeln utkom emellertid kort tid derefter den 10 december 1672 vår äldsta rangordning, som utan afseende å stånd, börd eller andra konsiderationer föreskref den ordning, embetsmännen mellan sig skulle iakttaga. Denna rangordning var indelad i 9 klasser, hvilka upptogo: n:o 1) fältmarskalkar, generalguvernörer, n:o 2) rikstygmästaren, jägmästaren och stallmästaren, n:o 3) presidenten i Wismarska tribunalet, n:o 4) generaler af kavalleri och infanteri, n:o 5) generallöjtnanter, n:o 6) hofkansleren, n:o 7) landshöfdingar, amiraler och generalmajorer, n:o 8) öfverkammarherrar och 9:o) hofmarskalkar.

Redan den 10 december 1680 utfärdades en ny rangordning, hvaruti stadgades, att hvar och en skulle i allmänna och enskilda samqväm taga plats efter sina innehafvande embeten. Denna rangordning innehöll 28 särskilda nummer, upptagande i n:o 28 ryttmästare och kaptener samt assessorerna i rikets kollegier.

Sedan under de derpå följande åren ett flertal kongl. bref och resolutioner angående rang utfärdats, utkom år 1714 den ännu i dag till sina grunder gällande rangordning, som hufvudsakligen utgjorde en samman-

fattning af förut befintliga reglementen och föreskrifter i detta ämne, men äfven upptog en del nya bestämmelser samt var uppdelad i 40 s. k. rangklasser.

Med de ändringar, som under årens lopp genom särskilda kongl. påbud tillkommo, fortfor 1714 års rangordning att gälla till år 1766.

Den 12 november detta år utfärdades på framställning af rikets ständer en förordning, hvarigenom alla förordningar och resolutioner angående rang till sin verkan upphäfdes, med undantag af bestämmelser rörande hofrangen, i fråga om hvilken framhölls, att »Kongl. Maj:ts höghet och rikets värdighet fordrade, att dermed förblefve efter förra vanligheten.»

Då ständernas skrifvelse, som föranledde rangordningens upphäfvande, torde vara af intresse för frågans belysning, har utskottet härmed velat ordagrant intaga densamma:

»Härvid hafva Riksens Ständer öfvervägat, huruvida then här i Riket inrättade Rang-Ordning må vara nyttig at bibehållas eller icke? Thet är bekant, at then tilkommit under Envålds-Regimentet och til äfventyrs för särdeles orsaker, hvilka antingen nu icke subsistera, eller finnas vara i helt annat skick. Kunde man med trygghet säga, at then styrker och bibehåller then nödiga subordinationen eller på något sätt bidrager till värdiga Ämbetsmanna-egenskapers förkofring hos tjänstemän; så vore ingen tvifvel, at then ju borde behållas: men när tvertom man äger säkra rön, at i the Länder och merendels alla fria regeringar, ther ingen Rang-Ordning är, ja äfven inom vårt Rike uti the Stånd, hvartil Rang-Ordningen ej lämpas, subordinationen och then tilbörliga skilnad uti anseende och myndighet, som personer imellan efter theas embete och andra qualificationer helt naturligen vara bör, äntå icke saknas, utan snarare uti mera helgd och obrottsligare hålles; tå man jemväl nu är och bör vara ganska mohn om, at uprätta och inplanta en rättskaffens esprit hos Ämbetsmän, hvilka måste väntas af helt andra och redbarare motiver, än at utvertes använda, och företräde för namnets skuld uti Samquäm, ther äntå ingen får mera värkelig heder af andra, än hans personliga egenskaper och skickliga seder i thet Borgerliga umgänget förtjäna; men thet emellertid icke kan nekas, at thenne tomma liknelse af heder, som Rangen utstakar, förmodligen mycket af en inkommen vana och fördomar hos then oförståndiga delen, verkeligen ökar tjänstesökandet i allmänhet, och at man så mycket ilfänas til alt högre och högre grader, för at fylla et hedersmått, som man i sin inbillning tyckt något vara, hvilken lystnad helt naturligen vänder en tjänstemans förnämsta hog och böjelse mera uppå hans egen person än på sysslan,

som han tå innehafver, och tå han förnöijer sig i then skugga af heder, som han åtrår, tänker han mindre på huru Riket skall tjänas, och en sanfärdig ära, at hafva manligen och med nit fullgjordt sin plikt i alla delar förvärfvas: hvartil äfven thet kommer, at så vida genom Rang-Ordningen, blotta undfångne Characterer sättas i jemförelse med thet företräde, som åtföljer en verkelig tjänst, kan thenne sednare ej annat än uti sin billiga distinction lida; altså föranlåtes Rikens Ständer i betraktande af these omständigheter Eders Kongl. Maj:t i underdånighet tillstyrka etc.»

Efter 1772 års statshvälfning förlorade likväl förenämnda förordning af den 12 november 1766 all betydelse och kraft af lag samt förut gällande rangbestämmelser återupplifvades.

Nya, med rang förenade embeten och tjenster inrättades emellertid under tidernas lopp, gamla sådana upphörde att finnas till, och omflyttningar mellan rangklasserna gjordes, allt dock med bibehållande af den gamla klassindelningen.

De ändringar, som skedde, motsvarade emellertid icke de kraf, som af samhällets fortgående utveckling betingades.

Med hänsyn dertill väcktes också vid 1840—41 års riksdag af Lars Hierta m. fl. motion derom, att det genom författning må bestämmas den värdighet, som bör åtfölja embeten och tjenster i förhållande till hvarderas vigt och äfven med beräkning af dervid förutsatt lärdom, samt att hofembetsmäns rang icke må sträckas utom hofvet.

I det betänkande, som allmänna besvärs- och ekonomiutskottet afgaf med anledning af motionen, yttrade utskottet:

»Uti de bestämmelser om embetens värdighet, som den för det närvarande gällande rangordningen innehåller, förete sig ostridigt mångfaldiga missförhållanden till följd af de förändringar i samhällsskicket, som inträdt under den mångåriga tidrymd, som förflutit, sedan denna författning utfärdades. En och annan förändring deri har också under senaste tider egt rum, men ännu saknas likväl i allmänhet en fullständigt ordnad öfverensstämmelse emellan värdigheten och vigten af hvarje embete. Någon egentligen menlig verkan på embetsförvaltningen kan väl icke härifrån härledas, då förhållandet såsom befallande eller lydande är fullkomligt beroende af rangordningen och denna äfven vid fråga om befordringar föga tages i beräkning, därför det också synes utskottet, att all lagstiftning i detta ämne, såsom i sig sjelf i vår tid af föga vigt, är att betrakta såsom umbärlig, helst det anseende, som med hvarje embete bör vara förenadt, säkrast vinnes genom dess grannlaga och värdiga handhafvande och svär-

ligen torde kunna framkallas genom ett lagbud, der dessa egenskaper saknas. Om lagstiftningen åter anses böra kvarstå till följd af den mångåriga häfden och de vanor, som derefter lämpat sig, anser utskottet likväl, att den måste stödjas på rigtiga grunder, om den skall bibehålla något anseende såsom lag. Från denna synpunkt torde det anses nödigt, att författningarne i förevarande ämne öfverses och omarbetas, hvilket lämpligast synes böra ske efter fulländandet af den för handen varande förändrade regleringen af styrelseverken.»

På tillstyrkan af bemälda utskott hemstälde rikets ständer i skrifvelse den 9 juni 1841,

»att Kongl. Maj:t, sedan statens embeten och tjänster blifvit ordnade i öfverensstämmelse med den reglering, som ansetts nödig, täcktes genom författning bestämma den hvarje embete och tjänst tillkommande värdigheten i förhållande till dess vigt inom statsförvaltningen, samt att Kongl. Maj:t dervid täcktes fästa särskildt afseende å det missförhållande, som dittills egt rum i detta fall genom den högre rang, som tillerkänts hof-titlarne, helst då dessa ej voro förenade med någon motsvarande tjänstgöring», i sammanhang hvarmed ständerna i underdånighet anhöllo, att antingen ingen rang måtte utom hofvet tillerkännas dessa titlar eller ock en vida lägre och emot deras verkliga vigt afpassad, än som dittills varit fallet.»

Denna skrifvelse föranledde emellertid icke till någon omedelbar eller genomgripande åtgärd från Kongl. Maj:ts sida.

Först genom nådigt cirkulär till hofrätterna i riket, bergskollegium och Konungens befallningshafvande i riket angående landssekreterares, landskamrerares m. fl. embetsvärdighet den 10 november 1855 har Kongl. Maj:t, i anledning af nämnda skrifvelse, bestämt embetsvärdigheten för nedannämnde tjänster på sätt som följer: *näst efter assessorer i hofrätterna* landssekreterare och landskamrerare, häradshöfdingar, bergshauptmän och bergmästare, borgmästare i städer af 1:sta klassen, *lika med f. d. kollegii assessorer (lägsta kaptensgrad)* landtränmästare och kronofogdar, borgmästare i städer af 2:dra och 3:dje klasserna, *näst derefter* häradsskrifvare.

För nyinrättade embeten har Kongl. Maj:t gång efter annan bestämt, hvilken rang som skall tilldelas dessa embeten. Sålunda tilldelades lotsdistriktscheferna genom Kongl. Maj:ts skrifvelse den 4 september 1858 lika värdighet med öfverstelöjtnanter vid armén, departementscheferna i fångvårdsstyrelsen genom skrifvelse den 16 december 1859 och departements-

cheferna i kongl. generalpoststyrelsen genom skrifvelse den 6 november 1863 lika värdighet med departementscheferna i generaltullstyrelsen.

Slutligen finnas uti Sveriges grundlag bestämmelser i fråga om statsrådets rang. Rörande serafimerriddare har genom Kongl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1851 bestämts, att statsråden och serafimerriddarne anses till värdigheten lika och taga plats efter datum för deras utnämning. Enligt riksmarskalkens cirkulär af den 23 november 1885 taga statsministern, ministern för utrikes ärendena och riksmarskalken rang och säte sig emellan efter den ordning, nu är nämnd, utan afseende å tiden för utnämningen till embetet, och under riksdag i Sverige tilldelas talmannen i Första Kammarerna och efter honom talmannen i Andra Kammarerna plats näst efter förenämnde embetsmän. Det torde derjemte böra anmärkas, att såväl statsrådets medlemmar som riksmarskalken och serafimerriddarne enligt rangordningen stå öfver all rang.

I vårt grannland Norge äro särskilda bestämmelser utfärdade rörande dels embetsrangen och dels hofrangen. Embetsrangen är fastställd genom kongl. reglemente den 26 juli 1820 och kongl. resolution den 14 december 1889 med flera resolutioner och finnes uppdelad i 12 klasser med hänsyn till de olika embetenas beskaffenhet. I denna rangordning finnes icke några hofffunktionärer upptagna. Beträffande medlem af statsrådet eger enahanda förhållande rum som i Sverige eller att medlem af norska statsrådet i rang står öfver alla de i rangklasserna upptagna embetsmän.

Bestämmelserna angående hofrangen äro fastställda genom en hofresolution den 4 juni 1874.

I Danmark åter bestämmes rangföljden genom förordningen af den 14 oktober 1746, den 12 augusti 1808 och kongl. resolutionen den 20 maj 1874. Rangordningen är der uppdelad i 9 klasser och upptager bland andra såväl ledamöterna af ministeren som äfven hofembetsmän. Derjemte torde såsom en egenomlighet böra nämnas, att i rangordningen finnas upptagna innehafvare af inländska ordensutmärkelser samt af greffliga och friherrliga värdigheter.

Mycket behöfver man icke forska i vår rangordning för att finna talrika exempel på dess otidsenlighet och särskildt hvilken hög plats på rangskalan hofembetsmännen intaga, utan afseende på huru litet detta företräde framför innehafvare af med ansvar och magtpåliggande arbete förenade embeten är berättigadt med hänsyn till de respektive embetenas verkliga vikt och betydelse. Motionären har anfört flera af de mest i ögonen fallande, men åtskilliga andra kunna förtjena att framhållas. Man kan

t. ex. med skäl fråga sig, hvarför kammarjunkare och understallmästare skola i rang gå före kanslisekreterare i statsdepartementen, protokollssekreterare i nedre justitierevisionen, hvarför vice ceremonimästaren och räntmästaren i statskontoret för att få plats på rangskalan skola behöfva en hvar sin särskilda af honom ensam innehafda rangklass eller hvarför hofjunkare och förste kammarpager i rang äro likställda med kommissionslandtmätare och häradsskifvare, under det att de gå före sekreterare och advokatfiskaler i hofrätterna.

Rangordningen är emellertid icke allenast otidsenlig, utan den saknar enligt utskottets åsigt all praktisk betydelse för samhällslifvet.

Tjenstemännens inbördes ställning och förhållande till hvarandra bör ingalunda bestämmas af den yttre valör, som deras placering i en viss rangklass kan skänka dem, utan fastmer af den innehafda tjänstens mer eller mindre magtpåliggande beskaffenhet, de förutsättningar, densamma kräfver af dess innehafvare, och det ansvar, tjensten medför; tjenstemännens ställning i samhället och förhållande till öfriga medborgare bör framför allt vinnas och vidmagthållas genom det förtroende och den tillit, som från deras medborgares sida kan komma dem till del på grund af ett pligttroget och omsorgsfullt utöfvande af sin tjänst samt genom ett samvetsgrant och nitiskt iakttagande af sina medborgliga pligter.

Rangordningen är, såsom uteslutande andra medborgare i samhället än tjenstemannakåren, för öfrigt egnad att hos mången underhålla den tanken, att tjenstemannakåren vore en privilegierad klass och ej, såsom den i verkligheten är, det borgerliga samhällets tjenare; rangordningens bibehållande torde derfor bidraga till att motverka de jemlikhetsprinciper, som endast i det sanna och verkliga människovärdet vilja se en mätare af en människas rang och värdighet i samhället.

Utskottet, som sålunda hyllar den åsigt, som redan år 1766 af Sveriges rikes ständer uttalades i fråga om rangordningen, och anser, att den utan någon olägenhet bör kunna borttagas, delar jemväl den mening, hvaråt motionären i sitt framställda förslag gifvit ett uttryck, nemligen att uttalandet af ett önskemål härutinnan från Riksdagens sida icke må omfatta bestämmelser om rang för hofvet. Deremot vill utskottet hafva uttalat, att denna sistnämnda rang icke bör utom hofvet göras gällande.

*

*

*

Då i det betänkande, som legat till grund för Andra Kammarens beslut, uttalats, att tjänstemännens inbördes ställning och förhållande till hvarandra borde bestämmas af den innehafda tjänstens mer eller mindre magtpåliggande beskaffenhet, de förutsättningar densamma kräfver af dess innehafvare och det ansvar tjensten medför, lärer dermed vara angifvet, att en ordning i berörda afseende icke synts kunna undvaras, och följaktligen, om nuvarande bestämmelser derutinnan skulle upphävas, andra sådana böra sättas i deras ställe. Någon vidare antydning om beskaffenheten af denna nya ordning har emellertid ej lemnats; och då utskottet i öfrigt ej kan dela åsigten, att rangordningens bibehållande skulle motverka utvecklingen i den ena eller andra riktningen, får utskottet hemställa,

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens ifrågavarande beslut.

Stockholm den 4 maj 1901.

C. NORDENFALK.

Reservation af herr A. von Möller.